

LIETUVOS RESPUBLIKOS
SEIMAS

ŽMOGAUS TEISIŲ KOMITETAS

2016

I Seimo rūmai

III Seimo rūmai

IŽANGA

Lietuvos valstybė yra nepriklausoma demokratinė Respublika.

Aukščiausią suverenią galią Tauta vykdo tiesiogiai ar per demokratiškai išrinktus savo atstovus.

Valstybės valdžią Lietuvoje vykdo Seimas, Respublikos Prezidentas ir Vyriausybė, Teismas.

Seimą sudaro Tautos atstovai – 141 Seimo narys, kurie renkami ketveriems metams remiantis visuotine, lygia, tiesiogine rinkimų teise ir slaptu balsavimu.

(Lietuvos Respublikos Konstitucija)

Seimui vadovauja ir jo darbą organizuoja Seimo Pirmininkas. Jis pirmininkauja Seimo valdybai, kuri sprendžia svarbiausius organizacinius Seimo darbo klausimus. Savo politiniams tikslams įgyvendinti Seimo nariai jungiasi į frakcijas (politines grupes). Įstatymų projektams svarstyti, parlamentinei kontrolei atlikti ir kitiems klausimams nagrinėti Seimas iš savo narių sudaro komitetus. Šiuo metu yra 15 Seimo komitetų:

Aplinkos apsaugos
Audito
Biudžeto ir finansų
Ekonomikos
Europos reikalų
Informacinės visuomenės plėtros
Kaimo reikalų
Nacionalinio saugumo ir gynybos
Socialinių reikalų ir darbo
Sveikatos reikalų
Švietimo, mokslo ir kultūros
Teisės ir teisėtvarkos
Užsienio reikalų
Valstybės valdymo ir savivaldybių
Žmogaus teisių

Seimo posėdis

Seime veikia Seniūnų sueiga, kurią sudaro Seimo valdybos nariai ir frakcijų atstovai. Seniūnų sueiga svarsto Seimo sesijų darbų programas ir Seimo plenarinių posėdžių darbotvarkes.

Seimas kiekvienais metais renkasi į dvi eilines sesijas – pavasario (kovo 10 d. – birželio 30 d.) ir rudens (rugsėjo 10 d. – gruodžio 23 d.).

SEIMO VAIDMUO SVARSTANT EUROPOS SĄJUNGOS REIKALUS

2004 m. gegužės 1 d. Lietuvos Respublikai įstojus į Europos Sąjungą (ES), Seimas pasirinko aktyvaus parlamento dalyvavimo svarstant ES reikalus modelį su Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintomis Seimo dalyvavimo svarstant ES reikalus galiomis ir jo teise gauti visą su ES reikalais susijusią informaciją. Pagal Seime įdiegtą ES reikalų svarstymo parlamentinės kontrolės modelį parlamentinė kontrolė suprantama ne tik kaip atliktų darbų įvertinimas, bet ir kaip vykdomosios valdžios atliekamų darbų stebėseną.

Pagal Seime įdiegtą ES reikalų koordinavimo modelį svarstant ES reikalus dalyvauja visi komitetai (Seimo statute jie vadinami specializuotais), tačiau du iš jų – Europos reikalų komitetas ir Užsienio reikalų komitetas – yra nurodyti 2004 m. liepos 13 d. Lietuvos Respublikos konstituciniame akte „Dėl Lietuvos Respublikos narystės Europos Sąjungoje“ ir turi išskirtinius įgaliojimus. Jie Seimo statute nustatyta tvarka gali Vyriausybei pateikti Seimo nuomonę dėl pasiūlymų priimti ES teisės aktus.

SEIMO KOMITETŲ SUDARYMAS

Seimo komitetai sudaromi ne mažiau kaip iš 7 ir ne daugiau kaip iš 17 (išskyrus Europos reikalų komitetą) Seimo narių pagal proporcinio frakcijų atstovavimo principą. Tikslų kiekvieno komiteto narių skaičių nutarimu tvirtina Seimas. Seimo narius į komitetus, laikydamosi Seniūnų sueigos patvirtintų atstovavimo normų, rekomenduoja frakcijos atsižvelgdamos į savo narių pageidavimus ir kompetenciją. Komitetų sudėtį tvirtina Seimas balsuodamas už visą komiteto narių sąrašą.

Europos reikalų komitetas sudaromas ne mažiau kaip iš 15 ir ne daugiau kaip iš 25 Seimo narių pagal proporcinio Seimo frakcijų atstovavimo principą. Atstovus frakcijos deleguoja iš komitetų pirmininkų ar jų pavaduotojų, frakcijų seniūnų ar jų pavaduotojų, frakcijų narių, atsakingų už ES klausimus. Europos reikalų komiteto nariais gali būti Seimo nariai, dirbantys kituose komitetuose. Europos reikalų komiteto pirmininku skiriamas Seimo Pirmininko pavaduotojas, atsakingas už ES reikalus. Europos reikalų komiteto pirmininko pavaduotojų skaičių nustato Seimas.

(Lietuvos Respublikos Seimo statutas)

Tolerancija ir pagarba kiekvieno žmogaus teisėms ir laisvėms, lygybė ir orumas, demokratinių vertybių sklaida ir kova už jas – esminiai teisinės ir laisvos valstybės principai. Žmogus ir jo teisės privalo tapti visos politikos pagrindu ir kiekvieno politiko priederme.

Lietuvos Respublikos Prezidentė Dalia Grybauskaitė¹

KOMITETO ISTORIJA

Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos – Atkuriamojo Seimo 1990 m. kovo 14 d. nutarimu Nr. I-26 „Dėl Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos nuolatinių komisijų“ buvo įsteigta Piliečių teisių ir tautybių reikalų komisija. Išrinkus 1992–1996 m. kadencijos Seimą, įstatymų projektams nagrinėti ir kitiems klausimams rengti vietoj nuolatinių komisijų sudaryti komitetai. 1992–1996 m. kadencijos Seime veikė Žmogaus ir piliečio teisių bei tautybių reikalų komitetas.

1995 m. Seimas ratifikavo Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvenciją, įpareigojančią Lietuvą užtikrinti žmogaus teises be jokios diskriminacijos dėl asmens lyties, rasės, odos spalvos, kalbos, religijos, politinių ar kitokių pažiūrų, tautinės ar socialinės kilmės, priklausymo tautinei mažumai, nuosavybės, gimimo ar kitais pagrindais. Tuometis komiteto pavadinimas nevisiškai atspindėjo komiteto misiją. 1996–2000 m. kadencijos Seime komitetas pavadintas Žmogaus teisių komitetu, jo paskirtis – vertinti įstatymų projektus visais žmogaus teisių aspektais ir atlikti žmogaus teises įgyvendinančių valstybės institucijų parlamentinę kontrolę.

¹ Žmogaus teisės Lietuvoje, 20 metų kelias. Vilnius: Seimo leidykla „Valstybės žinios“, 2010.

ŽMOGAUS TEISIŲ KOMITETAS

Zita ŽVIKIENĖ
Komiteto pirmininkė
Darbo partijos frakcija

Mantas ADOMĖNAS
Komiteto pirmininko pavaduotojas
Tėvynės sąjungos-Lietuvos
krikščionių demokratų frakcija

**Marija Aušrinė
PAVILIONIENĖ**
Komiteto narė
Lietuvos socialdemokratų
partijos frakcija

Rimantė ŠALAŠEVIČIŪTĖ
Komiteto narė
Lietuvos socialdemokratų
partijos frakcija

Leonard TALMONT
Komiteto narys
Lietuvos lenkų rinkimų akcijos-
Krikščioniškų šeimų sąjungos
frakcija

Sergej URSUL
Komiteto narys
Darbo partijos frakcija

Ona VALIUKEVIČIŪTĖ
Komiteto narė
Frakcija „Tvarka ir teisingumas“

Egidijus VAREIKIS
Komiteto narys
Tėvynės sąjungos-Lietuvos
krikščionių demokratų frakcija

KOMITETO VEIKLOS SRITYS

Žmogaus teisių komiteto veiklos sritys:

- lygių galimybių ir nediskriminavimo principo užtikrinimas;
- teisė į veiksmingą teisinę gynybą, žmogaus teisių apsaugos klausimai baudžiamajame, civiliniame ir administraciniame procesuose;
- pilietybės, migracijos, užsieniečių teisinės padėties, tautinių mažumų klausimai;
- teisė dalyvauti valstybės valdyme,
- teisė į minties, sąžinės ir religijos laisvę;
- teisė į privatų gyvenimą ir asmens duomenų apsauga;
- apsauga nuo kankinimų, nesantaikos kurstymo ir prievartos;
- kova su prekyba žmonėmis;
- vartotojų teisės;
- vaiko teisių apsauga.

Veiklos sritys	Institucijos, su kuriomis bendradarbiaujama	Atsakingas Seimo narys
Žmogaus teisių srities tarptautinės sutartys, jų ratifikavimo ir įgyvendinimo klausimai	Europos teisės Departamentas, Užsienio reikalų ministerija, kitos ministerijos pagal atitinkamą valdymo sritį	L. TALMONT, E. VAREIKIS, M. ADOMĖNAS, Z. ŽVIKIENĖ
Žmogaus teisių įgyvendinimo klausimai Civiliniame kodekse, Baudžiamajame kodekse, Administracinių teisės pažeidimų kodekse	Teisingumo ministerija, Vidaus reikalų ministerija, Europos Žmogaus Teisių Teismas	R. ŠALAŠEVIČIŪTĖ, E. VAREIKIS
Pilietybė, neteisėtai Lietuvos Respublikoje esantys asmenys, migrantai, pabėgėliai, užsieniečiai, nuolat gyvenantys Lietuvos Respublikoje, lietuviai, gyvenantys užsienyje	Vidaus reikalų ministerija, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Migracijos departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos, Užsieniečių registracijos centras, Pabėgėlių priėmimo centras	R. ŠALAŠEVIČIŪTĖ, L. TALMONT, O. VALIUKEVIČIŪTĖ, M. ADOMĖNAS, Z. ŽVIKIENĖ, E. VAREIKIS, S. URSUL
Tautinės mažumos	Kultūros ministerija (Tautinių mažumų reikalų skyrius)	L. TALMONT, E. VAREIKIS, R. ŠALAŠEVIČIŪTĖ

Veiklos sritys	Institucijos, su kuriomis bendradarbiaujama	Atsakingas Seimo narys
Religinės bendruomenės ir bendrijos	Teisingumo ministerija	L. TALMONT, E. VAREIKIS, M. ADOMĖNAS
Vaiko teisių apsauga	Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstaiga, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos	R. ŠALAŠEVIČIŪTĖ, Z. ŽVIKIENĖ, M. A. PAVILIONIENĖ, O. VALIUKEVIČIŪTĖ
Moterų teisių ir lyčių lygybės apsauga, seksualinės mažumos, kitų formų diskriminacija	Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyba, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Teisingumo ministerija	M. A. PAVILIONIENĖ
Prievartos problemos: žmogaus teisių pažeidimai kalėjimuose, kariuomenėje, pasipriešinimo okupaciniams režimams dalyvių ir nuo okupacijų nukentėjusių asmenų teisės	Teisingumo ministerija, Kalėjimų departamentas prie teisingumo ministerijos, Generalinė prokuratūra, Krašto apsaugos ministerija, Vidaus reikalų ministerija, Policijos departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos, Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras	S. URSUL
Prekyba žmonėmis	Nevyriausybinių organizacijos Dingusių žmonių šeimų paramos centras ir „Caritas“, Valstybės saugumo departamentas, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Vidaus reikalų ministerija, Policijos departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos	R. ŠALAŠEVIČIŪTĖ, L. TALMONT, O. VALIUKEVIČIŪTĖ
Nesantaikos kurstymas	Valstybės saugumo departamentas, Vidaus reikalų ministerija, Policijos departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos, Generalinė prokuratūra	L. TALMONT, M. ADOMĖNAS, M. A. PAVILIONIENĖ

Veiklos sritys	Institucijos, su kuriomis bendradarbiaujama	Atsakingas Seimo narys
Asmens duomenų apsauga, privataus gyvenimo apsauga, politinių teisių ir laisvių užtikrinimas	Valstybinė duomenų apsaugos inspekcija, Žurnalistų etikos inspektoriaus tarnyba, Vyriausioji rinkimų komisija	R. SARGŪNAS, L. TALMONT, M. ADOMĖNAS
Vartotojų teisių apsauga	Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba	M. ADOMĖNAS
Seimui atskaitingų institucijų, ministerijų ir kitų valstybės institucijų parlamentinė kontrolė	Seimo kontrolierių įstaiga, Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstaiga, Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyba, Žurnalistų etikos inspektoriaus tarnyba, Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras, kitos valstybės institucijos	Komiteto nariai pagal kuruojamą veiklos sritį
Žodžio ir saviraiškos laisvė	Žurnalistų etikos inspekcija, Kultūros ministerija, Žurnalistų sąjunga	Š. BIRUTIS, V. A. MATULEVIČIUS
Tarptautinis bendradarbiavimas	Europos Parlamento Piliečių laisvių, teisingumo ir vidaus reikalų komitetas, Moterų teisių ir lyčių lygybės komitetas, Peticijų komitetas, Užsienio reikalų komiteto Žmogaus teisių pakomitetas	Komiteto nariai pagal kuruojamą veiklos sritį

TEISĖKŪRA IR KITA VEIKLA

Žmogaus teisių politikos tikslas – užtikrinti pagrindines žmogaus teises, įtvirtintas Lietuvos Respublikos Konstitucijoje ir Europos Sąjungos sutartyje bei nustatytas kitais tarptautiniais įsipareigojimais. Lygybės prieš įstatymą, žmogaus orumo užtikrinimas, lygios galimybės visiems realizuoti savo gebėjimus ir dalyvauti visuomenės gyvenime nepriklausomai nuo socialinių skirtumų – pagrindiniai komiteto uždaviniai.

Komitetas rengia ir svarsto įstatymų, kitų teisės aktų projektus bei pasiūlymus, susijusius su žmogaus teisių garantijomis, ir teikia Seimui išvadas, taip pat svarsto pasiūlymus priimti ES teisės aktus ir teikia Europos reikalų komitetui bei Užsienio reikalų komitetui išvadas dėl jų.

Didelis dėmesys skiriamas institucijų, sprendžiančių žmogaus teisių užtikrinimo klausimus, parlamentinei kontrolei. Komitetas svarsto žmogaus teises ginančių Seimo įsteigtų ir kitų valstybės institucijų ataskaitas, rengia pasiūlymus dėl šių institucijų veiklos tobulinimo. Glaudžiai bendradarbiaudamas su Seimo kontrolieriais, lygių galimybių kontrolieriumi, vaiko teisių kontrolieriumi, žurnalistų etikos inspektoriumi, komitetas teikia pasiūlymus dėl Seimo įsteigtų žmogaus teisių srities kontrolierių (ombudsmenų) institucijų veiklos, struktūros, etatų ir finansavimo, taip pat artimai bendradarbiaujama su kitomis kvaziteisminėmis institucijomis – Valstybine duomenų apsaugos inspekcija, Valstybine vartotojų teisių apsaugos tarnyba.

Ypač didelį dėmesį komitetas skiria bendradarbiavimui su nevyriausybinėmis organizacijomis tiek rengiant įstatymų pataisas, tiek nagrinėjant kitas žmogaus teisių apsaugos tobulinimo galimybes. Nevyriausybinių sektoriaus atstovai pirmieji pastebi spragas žmogaus teisių srityje ir komitetas nedelsdamas į tai reaguoja. Gerų rezultatų bendradarbiaujant su nevyriausybinėmis organizacijomis pasiekta rengiant Apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymą, naujos redakcijos Susirinkimų įstatymą, sprendžiant Jungtinių Tautų Paryžiaus principus atitinkančios nacionalinės žmogaus teisių institucijos steigimo klausimą.

Komiteto posėdis

Bendradarbiaudamas su Lietuvos ir tarptautinėmis nevyriausybinėmis organizacijomis, valstybės ir savivaldybių institucijomis, Europos Sąjungos institucijomis, komitetas rengia konferencijas ir susitikimus, kuriuose nagrinėjamos įsisenėjusios ar naujos žmogaus teisių užtikrinimo problemos. Šiuo metu didelis dėmesys skiriamas su naujų technologijų plėtra susijusiems klausimams. Vystantis elektroninei prekybai, elektroninei bankininkystei, populiarėjant socialiniams tinklams internete, sparčiai daugėja naujų grėsmių žmogaus orumui, nuosavybei, privatumui, vaikų saugumui.

KOMITETO DARBO TVARKA

Seimo sesijos metu eiliniai komiteto posėdžiai rengiami ne rečiau kaip per savaitę, paprastai trečiadieniais. Komiteto posėdžiai yra atviri, jeigu komitetas nenusprendžia kitaip. Prireikus rengiami išvažiuojamieji posėdžiai. Svarstyliniams klausimams parengti komitetas sudaro parengiamąsias darbo grupes. Į jas įtraukiami ne tik Seimo nariai, bet ir nevyriausybinių organizacijų atstovai, ekspertai.

ŽMOGAUS TEISIŲ KOMITETO DALYVAVIMAS SVARSTANT EUROPOS SĄJUNGOS REIKALUS

Žmogaus orumas, laisvė, demokratija, lygios galimybės, teisinė valstybė ir pagarba žmogaus teisėms – tai vertybės, kurių pagrindu buvo sukurta Europos Sąjunga. Šios vertybės įtvirtintos Europos Sąjungos sutartyje ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje.

Komiteto kompetencijos sričiai priskiriama ES politika laisvės, saugumo ir teisingumo srityje; tai apima labai įvairias politikos sritis – nuo ES išorinių sienų kontrolės iki teismų bendradarbiavimo civilinėse ir baudžiamosiose bylose, aprėpia prieglobsčio ir imigracijos politiką, kovą su prekyba žmonėmis, kovą su visų formų diskriminacija, rasizmu, ksenofobija ir homofobija. Ypač daug dėmesio skiriama vaiko teisių ir pažeidžiamų visuomenės grupių teisių apsaugai.

Komitetas, kaip specializuotas Seimo komitetas, pagal kompetenciją dalyvauja rengiant ir derinant Lietuvos poziciją dėl pasiūlymų priimti ES teisės aktus, nagrinėja kitus ES dokumentus, prireikus teikia Seimui, Europos reikalų komitetui, Užsienio reikalų komitetui išvadas dėl Lietuvos pozicijos ir kitų dokumentų. Be to, komitetas teikia Europos reikalų komitetui ir (arba) Užsienio reikalų komitetui išvadas dėl pasiūlymų priimti Europos Sąjungos teisės aktus atitikties subsidiarumo principui.

Komitetas organizuoja diskusijas, kurių tikslas – supažindinti visuomenę su ES teisėkūros iniciatyvomis, išsiaiškinti visuomenės, specialistų, suinteresuotų grupių požiūrį į pasiūlymus priimti ES teisės aktus ir jų galimą įtaką Lietuvai, sužinoti jų poziciją ir argumentus. Į šias diskusijas kviečiami politikai, ekspertai, mokslininkai, įvairių nevyriausybinių organizacijų, visuomeninių grupių, socialinių partnerių, valstybės institucijų atstovai.

Be to, komitetas glaudžiai bendradarbiauja su Vilniuje įsikūrusiu Europos lyčių lygybės institutu.

ŽMOGAUS TEISIŲ KOMITETO BIURAS

Komiteto funkcijas įgyvendinti padeda savarankiškas Seimo kanceliarijos padalinys – Žmogaus teisių komiteto biuras. Jame dirba 5 darbuotojai.

VARDAS, PAVARDĖ	PAREIGOS	TELEFONAS	EL. PAŠTAS
Jolanta SAVICKIENĖ	Biuro vedėja	(8 5) 239 6808	jolanta.savickiene@lrs.lt
Eglė GIBAVIČIŪTĖ	Patarėja	(8 5) 239 6809	egle.gibaviciute@lrs.lt
Rūta RAGALIAUSKIENĖ	Patarėja (ES)	(8 5) 239 6821	ruta.ragaliauskiene@lrs.lt
Jūratė MIKULSKIENĖ	Padėjėja	(8 5) 239 6810	jurate.mikulskiene@lrs.lt
Deimantė ŽEGUNĖ	Padėjėja	(8 5) 239 6824	deimante.zegune@lrs.lt

Žmogaus teisių komiteto adresas

Lietuvos Respublikos Seimas
Gedimino pr. 53, LT-01109 Vilnius
III rūmai
Tel. + 370 5 239 6811, faksas + 370 5 239 6499
El. p. zmteiskt@lrs.lt; www.lrs.lt